

aldeko muga kontuagatik. Aita Sainduaren bitartekotzari esker gelditu ziren. Oraingo. Zeren eta gerra zantzuak entzuten bait dira oraindik.

Uruguay, Ingalaterrak, bere interes ekonomikoak zaintzeko, Plata ibaiaren ondoan Argentina eta Brasilen artean artifizialki asmatutako nazio ziria besterik ez da.

Paraguay-k, Chaco-ko gudatea irabaziz, Boliviari zerbait kendu bazion ere, Brasil-Argentina-Uruguayren kontrako gerra gogorrean ekialdeko lurralderik aberatsenak galdu zituen. Gainera gizonezko belaunaldi osoa hondatu zitzaion herri bulartsu honi.

Brasil da, Txilerekin batera beti gizenduz joan den nazio bakarra. Oraindik ere Amazonia aldean hazten ari da. Ongi markatu gabeko mugak poliki poliki aurrera eramanez. Kolonizazio ekintza bortitzari esker, aldamenekoei lapurtzen ari zaie. Venezuelari, Orinoko aldean, zenbait ibairen ibilguak aldatu omen dizkio. Eta mugak errespetatuz auzoa irentsiz joateko modurik ez da falta. Paranaren Paraguay aldeko ibaiertzean, munduko presarik handiena, Ytaipu, egiten ari diren inguruan, dena brasildarren eskutan omen dago. Ia berrogeitamar kilometrotako zirrindan brasildarrak dira nagusi: haienak dira, jabegoa, hizkuntza, eskolak eta dirua ere.

Hau da, ba, egoera. Mundua eta mundukoak aspalditik eta egoki banatu zituela patuak, kasualitateak edo demiurgo txikirenbatek, Jainko berberak ezpada, zentzuzko gizon zibilizatu eta pragmatikoak uste izan arren. Estatuena muga kontua ez da atzeratuzat dauzkagun kontinenteen arazoa bakarrik. XIX. eta XX. mendetako Europaren mapak ikustea eta alderatzea da nahiko. Ze aldaketak gertatu diren ikusteko izenak aipatzea da aski: Italia-Austria, Austria-Jugoslavia, Alemania-Frantzia, Alemania-Polonia, Txekoslovakia-Austria-Alemania, Polonia-Erussia, Lituania-Estonia-Letonia-Erussia, Finlandia-Erussia, Suedia-Norvegia, Jugoslavia-Albania-Grezia, Errumania-Erussia, etab. Iraganak etorkizuna erakusten badu, ez dago igarle prestua izan beharrik, muga ibiltari hauek halako batetan berriro mugituko zaizkigula antzemateko. ■ *Manolo Pagola.*

«Oh Euskadi» berriro notizia da

Atera den bakoitzean izan da notizia. Eta hori, aldizkari batetaz esan daitekeen positiboena da seguru asko. Zenbait alderditatik haserretu, mindu eta lotsarazi ere egin izan gaitu. Poztu edo farre eragin, ez gutxiago. Baina «Oh Euskadi»k batez ere lortzen zuena, beti kuriositatez beterik hartzen genuela, izan da.

Berriz ere notizia da, artikulua beren firmaz agertzen hasi

bait da, esate baterako. Eta, haizeak nondik jotzen duen antzematoko, sintoma txikietatik interpretazio haundiak atera behar izaten diren euskal literaturako ozeanotxo honetan, edozeinek igarriko dio, planteamendu iraultza tipi bat hasi dela nonbait «Oh Euzkadi»ko urpe sakonetan. Honelako urrats batetan inplizitoki espresatzen dena, rumbo aldaketa inportantea bada, ez dago dudarik, are inportanteagoa izango dela gerora urrats honek berak poliki-poliki barnetik eragingo duena. Firmaz argitaratzeak aldizkaria aldatu egingo du.

Firma gabe argitaratzeak bete du bere eginkizuna. Baita bere garaia ere. Hurrengo beste aldi bat hastea tokatzen da. Periodo berri baten hasieran aurkitzen dela «Oh Euzkadi» uste dugu.

Oso problematiko izaten hasia zegoen ez firmatze hori. Duda gabe aldi batetako eginkizuna ongienik horrelaxe betetzen zuen. Baina jokabide horrek bere epeak bete zituela, beti horrela jarraitzerik ez zegoela, hasiak ginen pentsatzen. Eta beldur ginen, kanbio bat garaiz asmatzen ez bazuen, laster degeneratu egingo zela. Beraz, pozarren agurtzen ditugu aldaketak.

Izenordekoez baliatzeko ohitura zaharra da euskal literaturan. Eta badakigu, askotan lotsagatik izan bada, beste askotan irresponsabilitatea besterik ez dela izan. Izenordekorik ere gabe argitaratzea, ordea, erantzunbehar kolektibo baten mantupe seguruan, oraingoa da. «Oh Euzkadi»koa, hain zuzen, aldizkari politikoki klandestino horien antzera. Baina aldizkari iraultzaile klandestinoen modeloak ez bait du guztiz balio kultur edo literatur aldizkari batetarako, «Oh Euzkadi»k bere modu orijinala asmatu zuen. Alegia, artikulua egoten ziren hain zuzen firma gabe: zeren eta aldizkaria bere osoan ederki firmatuta etortzen bait zen. Dozena bat izen bai, kolektibo bat. Anonimatoak, orduan, artikulua erantzat bakarrik balio zuen, ez aldizkariarentzat. Formula bat asmatu zen, horrela, itxuraz aldizkariarentzat abantaila guztiekin eta desabantailarik gabe idazleentzat.

Baina, hori bait da komeria, luzarora behintzat formula horrek ez du ongiegi funtzionatzen:

— Desabantaila guztiak irakurlearentzat ditu.

— Agian aldizkariarentzat berarentzat ere bai, luzarora, ghetto edo koadrilla aldizkari bihurtzen bait zen.

— Eta idazleentzat berentzat: egiazko anonimatoan betiko geratzen direnak, sistema horretan, izen berriak eta ezezagunak bait dira, ezagunek eta «konsakratuek», ordea, kolperik eman gabe ere, presentzia bat aseguratutik daukatela, kolektiboak funtzionatzen duen artean. Lasai-lasai beren negozioetara dedika litezke eta besteen lanaz aprobetxatu. Bestalde, aldizkari batetan artikulua onak eta mediokreak eta txarrak agertzen dira, eta irakurlearen joera espontaniaoa, txarrak eta mediokreak ezezagunei eta gaxteci eta hobereenak Autore prestijiatuei atribuitzea zen.

Justizi bide oker samarra, baina sisteman bertan bere logika duena.

— Eta kolektiboarentzat berarentzat azken finean: «Sarasola bat egiaz respontsabilizatzen ote da honelako erdipurdikeriez?», galdetzen du irakurleak. «Nolatan respontsabiliza daiteke Andu Lertxundi horrelako astakeriez eta lotsagabekeriez?». Baina bai, respontsabilizatzen da. Respontsabilizatzea tokatzen zaio behintzat. Apropos honelakoxe sistema muntatzen eta desarroilatzen duenak, ezin har ditzake beretzat alderdi onak bakarrik eta dudagarrienak besteen gain deskargatu.

Bai, ez firmatzeko sistema hori oso problematiko bihurtua zegoen eta odol gaiztorik franko sortu duela, ez daukat esan beharrik, «Oh Euzkadi» jende batzuen anonimato komodo bate-tatik bere geziak disparatzeko parapeto bat besterik ez zela, uste zuen zenbaiti, respontsabilitate garbiagoak eskatzen dituen askori ere.

Dena dela, firmen arazoa, «Oh Euzkadi»ren planteamenduan, puntu txiki bat besterik ez zen. Eta kanbioak, bestelakoak eta gehiago ere, nabaritzen ziren azken aldian «Oh Euzkadi»n, planteamendu berri bila. Denborak ere aldatu egiten dira.

Hasiera batetan «Oh Euzkadi» gazte talde baten aldizkaria izan da. Baina literatur talde gazteak ari dira gehiago ere sortzen eta «Oh Euzkadi»k, beste planteamendu irekiago batzuekin, horiek bereganatzeko posibilitate haundiak litzukeela, uste dut, mogimendu literario gaztearen organo bilakatuz. Mereziko luke formula bat bilatzeak. Inportantea izan liteke, «Oh Euzkadi»ren etorkizunerako, baina gazteria literaturzalearen etorkizunerako batez ere. ■ *Joxe Azurmendi.*

Russell Tribunalaren ihardunaldiak

Joan den udazkenean (azaroaren 24-30etan), laugarren aldiz bildu zen Russell Tribunal, oraingoan Rotterdam-en. Auzigaia zera zen: munduko hainbat tokitan indioekin gertatzen ari omen den genozidioaz epaia ematea.

Orain arteko bileretan Tribunal honek aztertu izan dituen gaiak ere gogora ditzadan: Iparramerikarren Vietnam-go jokabidea (Estokolmo, 1967), giza eskubideak Latinamerikan (Erroma-Brusela, 1973) eta Alemaniako Errepublika Federalean (Frankfurt, 1978).

Aurten, gai orokorraren barnean, kasu jakin batzuk aukeratu dira epaigaitzat, batez ere Ameriketatik hartuak: Kolombia, Peru, Brasil, Estatu Batuak, Guatemala, Kanada, Zeelanda Berria... Estatuok ziren ustezko errudun bezala deitutakoak, indioek berek